

Intenció i moviment: la confluència de la Dansa Moviment Teràpia i el tractament psicoterapèutic a l'autisme

Alejos, C.^{a,b}; Calvo, A.^a, Ortiz, B.^{a,c}

(a) Centre Carrilet S.C.C.L., Barcelona.

(b) Docent del Màster de Dansa Moviment Teràpia de la Universitat Autònoma de Barcelona i supervisora en DMT.

(c) Supervisora d'institucions de Salut Mental.

Introducció

La motivació d'aquest treball sorgeix de les limitacions de l'abordatge verbal individual per treballar la dimensió corporal a més de la necessitat de potenciar l'observació i l'acompanyament del cos en la relació.

Prenem en consideració les aportacions recents sobre l'autisme com una alteració sensorio-motriu del self nuclear (Delafield-Butt et al., 2023) i la construcció de significats compartits a partir de les seves accions corporal intencionades més primàries.

Mètode

La cointervenció psicoterapèutica i de la Dansa Moviment Teràpia (DMT) es varealitzar amb un grup de 4 nens i un altre de 3 nenes amb TEA nivell 2 (DSM-5) d'entre 9 i 11 anys atesos al Centre de Tractaments de Carrilet setmanalment durant 3 cursos a la sala de psicomotricitat. Prèviament, havien realitzat psicoteràpia individual.

Les característiques observades en els pacients que conformaven els grups se centren en:

- dificultat en la diferenciació;
- preferència per l'exploració sensoriomotriu;
- baixa capacitat d'elaboració simbòlica;
- alteració en el llenguatge que no sempre és comunicatiu;
- vivència d'un cos fragmentat o que no respon als impulsos i desitjos;
- dificultat en les funcions executives per poder organitzar i dur a terme qualsevol idea en la relació amb els altres.

L'experiència clínica i la cerca bibliogràfica ens ha permès conjugar la psicoteràpia i la DMT d'una manera clara i sistemàtica per a la intervenció.

	Model Carrilet (Coromines, 1998 i Farrés, 2014, 2020)	Model DMT (Chace, 1979; Tórtora, 2009 i Laban, 2006)
Nivell 0	Imita	Sintonitza-imita
Nivell 1	Verbalitza, descriu l'acció	Refleixa empàticament
Nivell 2	Verbalitza la sensació	Diàleg en moviment
Nivell 3	Verbalitza l'emoció	Estimula, explora i expandeix
Nivell 4	Estimula el record	Passa d'allòno verbal a allò simbòlic-verbal
Nivell 5	Relació intersubjecte	Relació intersubjecte (intercorporal)

Conclusions

La mirada d'allò corporal i del món emocional ha enriquit la nostra comprensió per seguir atenent les falles primàries i potenciar la representació mental, la simbolització des del moviment i la paraula.

La psicoterapeuta està alerta al món intern de l'infant, acollint qualsevol verbalització, conducta i ajudant a donar forma verbalment a la relació. La terapeuta DMT compleix aquesta mateixa funció contenedora, però integrant el treball des del moviment. Fa de *jo auxiliar*, escenificant corporalment l'autosensorialitat on han quedat ancorats els infants. Amb el suport interpretatiu de la psicoterapeuta, s'ajuda a la connexió sensació-emoció-pensament.

Objectius

- Oferir un espai grupal que faciliti la integració ment-cos mitjançant el vincle entre iguals, amb el propòsit de transformar patrons corporals adherits i afavorir la diferenciació del self.
- Observar i entendre el cos i el moviment de l'infant amb autisme.
- Afavorir el procés de diferenciació i simbolització de manera més profunda: amb el codi verbal i no verbal.
- Avançar del moviment aïllat al joc compartit gràcies a l'espai clínic que acompanya, organitza i dóna sentit a l'experiència corporal.
- Construir un marc d'intervenció comú des de la interdisciplinarietat i la comprensió del funcionament mental autista.

Resultats

Inicialment, la intervenció va permetre una relació diferenciada en què cada integrant mantenia la seva identitat expressant les seves idees i desitjos a través del cos, hi havia mirada cap als companys però dificultats per sintonitzar i compartir. Va ser important construir un espai potencial com a precursor de l'organització del moviment per ajudar a anar més enllà de la descàrrega evitativa de l'autosensorialitat i les contingències perfectes (Muratori, 2009).

L'evolució va començar amb la imitació de l'altre com a possibilitat d'experiència relacional (nivells 0, 1), transitant del que és adhesiu a la vivència significativa vinculada al self (nivells 1, 2) ia la sintonia afectiva (nivell 2). Tot això va permetre la regulació dinàmica (nivell 3) del rang de moviments i un augment en la interacció intersubjectiva (nivells 4, 5).

El treball grupal des d'aquest *setting* ha ajudat els infants a ser més capaços de connectar per ells mateixos amb les pròpies emocions, accions i progressivament regular la seva pròpia conducta en contacte amb l'altre. Aquesta capacitat d'autoregulació va lligada al desenvolupament de processos cognitius superiors que havien quedat inhibits en el desenvolupament, mostrant més capacitat per planificar, organitzar-se en un joc compartit i, en conseqüència, en la relació.

Referències

- Corominas, J. (1998). *Psicopatología arcaica y desarrollo: ensayo psicoanalítico*. Buenos Aires: Paidós.
- Chaiklin, S., y Schmais, C. (1979). The Chace approach to dance therapy en P. L. Bernstein (Ed.). *Eight theoretical approaches in dance-Movement therapy*. 15–30. Dubuque: Kendall Hunt.
- Delafield-Butt, J., Morral, À., Busquets, L., Miralbell, J. y Mestres, M. (2023). La intencionalidad de los niños como origen del significado compartido. *Revista de Psicopatología y Salud Mental del Niño y del Adolescente*, 42, pp. 9-24.
- Farrés, N. (2014). Confluència de les vessants educativa i terapèutica per al treball d'infants amb TEA: de l'emoció a la cognició. *Revista Desenvolupa*, 38.
- Farrés, N., Cornadó, M., Arias-Pujol, E., Alejos, C., Viloca, L., Miralbell, J. y Mestres, M. (2020). Psicoteràpia de grup amb infants amb TEA: proposta d'ampliació de l'esquema psicopedagògic de Júlia Coromines. «PREMI JÚLIA COROMINES 2019-2020». *Revista Catalana de Psicoanàlisi*, 37(2), pp. 143-161, <https://doi.org/10.34810/rcpv37n2id380019>.
- Laban, R. (2006). *El dominio del movimiento*. Madrid: Editorial Fundamentos.
- Muratori, F. (2009). El autismo como efecto de un trastorno de la intersubjetividad primaria (y II). *Revista de Psicopatología y Salud Mental del Niño y del Adolescente*, 13, pp.21-30.
- Tortora, S. (2009). *Dance/Movement Psychotherapy in Early Childhood Treatment: In The art and science of dance/movement therapy*. 172-193. NewYork: Routledge.